1e Jaargang, No. 2 Februari 1925

TIJDSCHRIFT

VOOR

R. K. Buitengewoon Lager Onderwijs

Redactie en Aministratie : CHRIST, te Udenhout, N.B.

ABONNEMENTSPRIJS van dit maandblad **4 gld. per jaar,** te voldoen vóór 1 April aan TH. POTTERS, bondspenningmeester te BREDA, *Marksingel 5.* Anders wordt hierover beschikt per postkwitantie met verhooging der inningskosten.

Afzonderlijke nummers 50 cent.

INHOUD

BROEDER JAN BAPTIST . . . . . door CHRIST.
DE SINT SERVATIUSSCHOOL EN BR. J. BAPTIST » BR. S.
KINDERSTUDIE II . . . . . » ZUSTER EUGENIA.
SCHOOLTUINEN . . . . . » J. L. PEERAER.
SPREEKONDERWIJS OP DE BUITENGEWONE SCHOOL » THEO BOSMAN.
MEDEDEELINGEN. — UIT DE TIJDSCHRIFTEN.

Broeder JAN BAPTIST

September 1912 — Maart 1925

La tâche d'éducateur des anormaux passe pour une rude besogne : il suffit de l'entreprendre pour recueillir aussitôt des témoignages de sympathie, parfois teintés d'un peu de pitié . . . . . aldus Descœudres in « L'éducation des enfants anormaux ».

Ja, waarde Collega, dat tikje medelijden heeft gewoonlijk 'n ondeugend bijsmaakje, zooveel als : och stakker, deug jij niet meer voor het gewone onderwijs, of zoo iets als : zou ie aan 't aftakelen zijn ? Doch als je zoo eenigen tijd gewerkt hebt aan de « jolis cas, chers aux médecins », blijkt die taak toch nog 'n klein beetje zwaarder, dan ze zich laat aanzien. En wel heusch 'n gewichtige werkkring, want 't zal U wel eens als mij vergaan zijn, dat ge met lood in de schoenen de school verliet en je zelf moedeloos afvroeg : waar moet dat naar toe !

Geachte Feesteling, sedert ik u leerde kennen op 't Jeugdcongres

(Augustus 1922 Den Haag), waar ge vele belangstellenden en ook mij binnenleidde in de geheimen van het buitengewoon onderwijs, heb ik 't genoegen gesmaakt U herhaalde malen te hooren spreken over uwe leerlingen, uw onderwijs en met zooveel warmte en enthousiasme, dat 't me aangenaam is aan die uren terug te denken. Gij bezit 't zeldzame voorrecht om in ernstige oogenblikken en de prille jeugd van onze vereeniging vliedt niet zorgeloos heen, 'n woord te vinden, dat weldadig aandoet in een van stormen bewogen voorjaarsweer. Gij weet uw woord ingang te doen vinden, omdat ge de harten veroveren kunt.

Als Gij thans terug ziet op de jaren doorgebracht te midden van zooveel ongelukkigen, moogt ge zeggen : blijde levensvreugd daalde in de harten mijner kinderen, die vaak bespot en verlaten met minachting werden voorbijgegaan, misschien in armoede naar 't lichaam, maar stellig naar den geest zouden zijn opgegroeid, als deze eerste katholieke school voor zwakzinnigen in Nederland er niet geweest was.

Het buitengewoon onderwijs dienen is 'n liefdewerk ; 'n tweede missie-werk wordt het niet ten onrechte genoemd. Voor dat liefdewerk, op den eersten Maart a. s. twaalf en 'n half jaar vervuld te hebben, zal Maastricht U dankbaar zijn, zal menig oud-leerling met erkentelijk hart een gebed voor U opzenden.

Namens ons bestuur, bied ik U 'n welgemeenden gelukwensch aan, waarbij al onze leden zich zeker gaarne willen aansluiten. Op den eersten der lentemaand gaan onze gedachten naar de Brusselsche straat van Limburgs hoofdstad, waar Gij U gelukkig zult voelen te midden uwer mede-Broeders, te midden uwer kinderen.

Moogt Gij nog lang gespaard blijven voor hen allen, voor onze vereeniging en ons tijdschrift.

CHRIST.

De Sint-Servatiusschool en Br. J. Baptist

't Is dus een goede gedachte geweest van onze Vereeniging om een tijdschrift in 't licht te geven. 't Geeft zoo dadelijk het middel aan de hand om een feit in herinnering te brengen, dat m. i. van beteekenis is. 1 Maart a.s. viert de Sint-Servatiusschool te Maastricht haar eerste lustrum en tegelijkertijd herdenken we, dat Br. Jan Baptist 12 1/2 jaar aan 't hoofd der inrichting staat.

Men gebruikt bij zulke gelegenheid vaak 't beeld van 't mosterdzaadje, dat klein en nietig zaadje, dat uitgestrooid en tot ontkieming gekomen, uitgroeit tot een machtigen boom. Zou die gelijkenis van

den Zaligmaker ook hier van toepassing zijn? Ik meen van ja. Voor 12 1/2 jaar begon de St. Servatiusschool haar bescheiden opzet met 1 leerkracht en 12 leerlingen. De leerkracht en leider tegelijk was Br. Jan Baptist, die met jeugdig vuur de taak aanvaardde hem door de overheid op de schouders gelegd. 't Zaadje ontkiemde, had levensvatbaarheid en gedijde zoo goed, dat 't jaar daarop een 2de leerkracht noodig bleek. Br. Hubertus, welbekend in de Slöjd-wereld, stond met volle toewijding het hoofd ter zijde.

Dat in de eerste jaren met volle, mannelijke kracht gewerkt is, getuigen nog thans tal van leer- en hulpmiddelen, die op eigen initiatief ontworpen, 't onderwijs ten goede kwamen. Thans plukken we er nog de vruchten van. Wilt U eens heerlijk op 't ganzenbord spelen met uwe leerlingen met 't doel de knapen al spelende te oefenen in 't optellen en aftrekken, neem dan het groote vierkante bord in 100 kleinere vierkanten verdeeld. Om de 10 rijen van vierkantjes beter te doen spreken, zijn deze verschillend gekleurd. In de vierkanten ziet men

evenals op een gewoon ganzenbord verspreide teekeningen van eenden, ganzen, een fiets, de put, de gevangenis, een vliegmachine enz. Aan den bovenkant van elk vierkant zit in 't midden een spijkertje, waaraan de jongens hun eigen nummer ophangen en dat ze na 't werpen ook telkens zelf verplaatsen. Jan staat b.v. op 10. Hij werpt 7 en hangt dus zijn nummer op 17. Een volgende keer 6 — 17 en 6 is 23 . . . . maar o, wee, daar komt hij op de gans — terug jongen 23 — 6 = 17. Wat een enthousiasme als er één in de put te recht komt, of in de gevangenis, maar nog grooter plezier als hij er uit verlost wordt. De gevangenen verlossen — werk van barmhartigheid. — Daar een gewone kaart te moeilijk was bij 't onderwijs in de aardrijkskunde, werd wat nieuws uitgedacht.

Nederland werd vlak geteekend; elke provincie *haar* kleur, 't papier werd op dun hout geplakt, de provincies uitgezaagd en U had een heerlijk legspel. Al spelende kwamen de provincies er in. Maar ik schei er uit. — Na 3 jaar werd de 3de leerkracht noodzakelijk. Zijn naam staat onder dit episteltje. 7 jaar hebben we lief en leed samen gedeeld, toen ontviel ons Br. Hubertus en nu sinds 2 1/2 jaar is Br. Theodorik onze steun en hulp, die met niet minder toewijding en kracht de zaak dient. Voor ruim 1 jaar bleek, dat een z.g. bezinkingsklas een gebiedende eisch werd. Ook hier werd in voorzien. Br. Kostka helpt ons sinds een handje en met buitengewone vrucht. U moet eens komen kijken in Maastricht, hoe aardig deze klas is ingericht en hoe vruchtdragend 't onderwijs is. Br. Kostka weet er nog iets uit te halen, als anderen meenen, dat 't met den persoon en de zaak hopeloos staat. Bij zijn werk heeft hij een machtigen steun in den schat van leermiddelen, die door de Broeders van Liefde uit Gent in België, bijzonder voor deze soort kinderen zijn ontworpen en in de klas in toepassing gebracht. Ons ijverig Hoofd en thans jubileerende feesteling meende in 't belang der goede zaak met de Kerstvacantie een tentoonstelling te moeten houden dezer en onzer leermiddelen. 't Was om ouders en onderwijzers eens te laten zien, wat er beoogd wordt en welke middelen tot ontwikkeling worden aangewend. Tevens was 't werk der leerlingen geëxposeerd om te toonen, wat 't resultaat van den arbeid is. Ik ben tot mijn groote vreugde er getuige van geweest, hoe deze tentoonstelling, waarbij de noodige toelichting door Br. Jan Baptist werd gegeven, volkomen geslaagd is. 't Moet den Jubilaris deugd gedaan hebben, dat alles zoo vlot van stapel liep.

Op 't ooogenblik telt de school 51 leerlingen, maar met Paschen zal 't getal 60 wel bereikt worden. 't Zaadje is dus al tot een aardig boompje opgegroeid. En nu we op vele andere plaatsen in ons land R. K. Zwakzinnigen-scholen hebben zien verrijzen, mogen we toch bij 't eerste Roomsche lustrum, dunkt me, wel eens de vlag uitsteken.

Nu moet ik nog de lofbazuin steken over 't werken met noeste vlijt van 't jubileerende Hoofd, maar ik zou zijn bescheidenheid te veel kwetsen. Ik zou er op moeten wijzen, hoe hij allen met zijn ervaring ten dienste staat, hoe anderen bij hem hun licht komen ontsteken bij 't oprichten van nieuwe scholen, hoe hij door 't woord in lezingen als in 't ongedwongen onderhoud, de harten weet te treffen en enthousiast weet te maken voor de goede zaak. Maar genoeg .... Hij zoekt zijn roem niet in loftuitingen der menschen, maar is gelukkig te weten, dat God zijn arbeid ziet, Die te milder loont, naar mate 't goede meer in 't verborgen wordt gedaan. Moge Gods rijksten zegen op 't feestvierende Hoofd en de school nederdalen tot zijn glorie en tot heil van velen.

Br. S.

STEUNT ONS STREVEN DOOR EEN ABONNEMENT !

KINDERSTUDIE

« Know not for knowings sake,
But to become a star to men for ever ».

II.

Als we aan de practijk der kinderstudie zullen beginnen, dienen we eerst te weten *wat* kinderstudie *is*, hoever haar terrein zich uitstrekt, hoe ze zich verhoudt tot andere wetenschappen.

Kinderstudie of *paedologie* omvat dan de volledige studie van het kind, zoowel in lichamelijk als in geestelijk opzicht. Ze is dus meer dan *kinderpsychologie* ; deze laatste is een afzonderlijke wetenschap naast de *algemeene psychologie*. Op de kweekschool hebben we vroeger aan algemeene zielkunde gedaan ; nu we er de gelegenheid voor hebben onze theorie telkens aan het leven te toetsen, kunnen we gemakkelijk de kinderpsychologie bestudeeren en onze kennis van het menschelijk lichaam, zooals we die bij de voorbereiding der examens voor onderwijzer of hoofdonderwijzer opdeden, zal ons wel van eenigen steun zijn bij de studie van het kinderlichaam.

We hebben dus allen wel een grondslag, maar de meesten voelen toch ook, dat er nog heel wat aan ontbreekt. Ja zelfs na veel studie zullen we met Preyer *) moeten bekennen : « Es ist schwer, die Geheimschrift der Seele des Kindes zu erkennen und zu entziffern ». 't Is waar, Preyer zegt dit van de allereerste levensjaren en wij krijgen de kinderen

*) In het voorwoord van den vierden druk van *Die Seele des Kindes*.

pas na den bewaarschoolleeftijd, maar de geestelijke achterlijkheid van onze kinderen maakt 't ook dubbel moeilijk hun zieleleven te begrijpen. Laat ik dit maar eens duidelijk maken met een voorbeeld uit onze eigen school.

Tot de kinderen van wie we, in de eerste maand, dat ze bij ons op school waren, 't meest verwachtten, behoorde C. In 't schrijven spande ze de kroon ; ze kende alle letters, alleen kon zij ze nog niet verbinden tot woorden. Ook in 't rekenen — 't zwaarste vak voor de zwakzinnigen — was C. de beste. Ze rekende vlug en zonder fouten (schriftelijk) met de getallen tot 15. De eerste veertien dagen had de Zuster haar geluid echter nog niet gehoord. Ze was vroolijk en guitig, begreep de minste beweging, maar .... verstond de Zuster meestal niet. Haar gehoor is echter meermalen onderzocht en geheel normaal bevonden.

We dachten aan *Congenitale alexie* en een artikel daarover, vroeger in het *Tijdschrift voor Zielkunde en Opvoedingsleer* verschenen, werd bestudeerd in de hoop, dat het eenig licht zou werpen op de gebreken van C. Ook het werkje van *Mgr. Hermus : Doofstomheid en de Doofstommen* werd geraadpleegd en gaf aanleiding tot het nemen van eenige proeven, die duidelijk maakten, dat het eigenlijke *gehoor* niet aangetast was. Toen lette de Zuster eens bijzonder op bij het gezamenlijk gebed : C. bewoog haar lippen heel flauw en fluisterde de woorden, een geluid was niet te onderscheiden ; alleen nu en dan een heel diepe zucht. Als C. je niet verstaat, schud ze d'r hoofd en wil je 't dan aan haar oor zeggen, dan draait ze zich zóó, dat ze je mond ziet : daar tracht ze 't dus af te lezen, zou je denken.

Toen de tijd der eerste H. Communie naderde, verdubbelde de Zuster haar zorgen om C. te leeren spreken. Al meende de eigen onderwijzeres veel te begrijpen van hetgeen C. haar (bijna zonder woorden, vooral zonder geluid) antwoordde, ook de biechtvader moest met C. kunnen spreken ; hoe zou dat gaan ?

Wat heeft 't een moeite gekost C. de gebeden te leeren ! *De vier punten* kende ze al gauw van buiten, maar we vreezen nog, dat ze niet weet, wat ze zegt. Als de priester vraagt : « Hoeveel Goden zijn er » ? dan kijkt ze met haar eigenaardig niet-verstaan-gezicht wanhopig rond. Wordt er geholpen met : « Er is » .... waarbij de vrager één vinger opsteekt, dan valt ze in : « Er is maar één God ». Dat haar antwoord echter niet aansluit bij de vraag, of bij « er is » bleek, toen de vrager in hetzelfde geval eens drie vingers opstak. Toen vulde ze 't « er is » niet aan, maar zei : « Er zijn drie Goddelijke Personen, de Vader, de Zoon en de H. Geest ».

Een acte van berouw kan ze bidden, maar is ze ook in staat een waar berouw te verwekken ? We weten 't niet. Als we nu vóór de

maandelijksche biecht weer 't een en ander herhalen van de eerste voorbereiding, komt C. telkens met dezelfde zondekes aan ; zou ze die dus maar napraten, niet begrijpen, misschien niet eens gedaan hebben ? Zeker kent ze geen onderscheid tusschen groote en kleine zonden. C.'s onderwijzeres had laatst de verschillende zielstoestanden aan haar klas duidelijk willen maken op de manier, waarop *Poppe's Catechistenboek* dit doet. Na de behandeling nam ze C. alleen, liet haar de briefjes (wit, met een kleine vlek, heelemaal zwart) zien en probeerde 't ook haar aan 't verstand te brengen ; ze kon geen verschil zien tusschen 't papier met de kleine vlek en 't zwarte ; 't was allebei : « vies » en anders niets ! Later bracht de Zuster drie prentjes mee resp. met den hemel, de hel en het vagevuur ; het witte papier (de schoone ziel) kwam in den hemel ; de beide andere moesten in de hel. Wat de Zuster ook zei of niet : zóó bleef 't.

C. is nu al bijna een jaar op school en heeft nog slechts drie of vier keer een spontane mededeeling gedaan. Den eersten keer gebeurde dat daags na 't feest van het H. Hart. Ze was met moeder naar de bloemenhulde gaan kijken. Den volgenden morgen kwam ze direct op de Zuster af met 'n : « Bloemen kijken, Moeder. » « Was 't mooi ? » « Ja, ook groot (beweging of ze een vaandel of schild droeg !) mooi ! » « Hebben ze ook gezongen ? » (de Zuster neuriede wat) « Ja, en .... (beweging met den arm — maatslaan ?) « Wie ? » « Mensch ».

Ook met haar verjaardag kwam ze uit zich zelf vertellen, dat ze jarig was en dat ze drie ballen gekregen had. En eindelijk bij gelegenheid van een auto-ongeluk. Opgewonden kwam de anders altijd kalme C. binnen : « Zuster, man, bloed » en ze wreef met haar handen over haar voorhoofd. « Hoe kwam dat zoo ? » Geen antwoord. « Was ie gevallen ? » « Ja, van de fiets, auto rrrt, boem ! »

En aan *dit kind* hebben de ouders in de eerste jaren niets bijzonders gemerkt ! Op de bewaarschool speelde ze, maar sprak nooit. Nog meenden de ouders, dat er niets aan hun kind mankeerde dan dat ze doof was.

Heel anders zijn onze ervaringen met D. In de eerste dagen bleek ze op en top een zenuwpatiënt. De ongelooflijkste baldadigheid haalde ze uit. Onder 't breien brak ze een naald door, zoodat de stukken door de klas vlogen. In 't speelkwartier sloeg, schopte en beet ze iedereen ; zelfs de handen van de Zuster droegen lang de sporen van haar sterke tanden ! Ofschoon ze niet imbecil was, maar door haar woestheid ook 't gewone aanvangsonderwijs niet kon volgen, werd ze voorloopig in de afdeeling voor handenarbeid en handwerken geplaatst. 't Was eerst een heele toer haar aan 't werk te krijgen ; maar al gauw was er iets gevonden : D. breide dolgraag. Daaraan mocht ze haar hart ophalen en buiten den tijd der gemeenschappelijke lessen breide zij !

't Gevolg bleef niet uit : ze kalmeerde zienderoogen. Wel had ze zoo nu en dan een aanval van woestheid, maar dat werd al zeldzamer en na een paar maanden kon ze 't gewone aanvangsonderwijs met vrucht volgen. Ze werd spoedig zelfs de beste uit haar afdeeling en 't is merkwaardig om haar schrijfproducten van vóór en nà de rustkuur bij de imbecillen te vergelijken.

Toch is er ook in D. nog veel raadselachtig. De klasseonderwijzeres meent echter door het lezen van *Dr. A. van Voorthuijsen : Afwijkingen bij Schoolkinderen* op 't spoor te zijn gekomen van een der gebreken van D. en maakt daar nu bijzondere studie van.

Deze maand kreeg onze school een nieuwe leerling en nog wel een dertienjarige ; ze was bestemd voor de aanvangsklas ! Toen ik de naam hoorde, herinnerde ik me dadelijk, dat ik vier jaar geleden in een eerste klas een zwakzinnige leerling van dien naam ontmoet had. Ze had toen zoozeer onze belangstelling gehad, dat een kweekeling haar gedurende veertien dagen apart hielp en daarna een verslag opmaakte over haar ervaringen, welke veertig bladzijden vulden. De bewuste leerling had die jaren in een internaat doorgebracht, maar nu Tilburg een school voor buitengewoon onderwijs had, namen de ouders haar weer thuis. Het schrift, dat ook in dien tusschentijd wel dienst gedaan had, werd weer voor den dag gehaald. Ik gaf 't aan de klassenonderwijzeres van onze nieuweling ; misschien zal ze er steun in vinden voor haar kinderstudie ; in ieder geval kan ze er aan zien, welke vruchten het onderwijs van de vier laatste jaren heeft opgeleverd bij A. Ook de hoofdstukken uit *Kinderpsychologie* van *Tracy*, die de kweekeling indertijd voor haar observaties en verslag had bestudeerd, heeft A's onderwijzeres nu onderhanden genomen om zoo tot een beter begrijpen van A's toestand te komen.

Dit zijn eenige voorbeelden, waaruit blijkt, hoe wij ons de practijk der kinderstudie voorstellen : Dagelijksche observatie, waarbij het voornaamste telkens aangeteekend wordt. Daarover denken we na en zoeken voorlichting. Collega's, die ons van raad kunnen dienen, zijn nu juist niet zoo gemakkelijk te bereiken als bij het gewoon lager onderwijs, daarom kijken we al eens eer in een boek. Toch behoeven we daar niet op de eerste plaats naar de « abnormale » gevallen te zoeken ; ook de paedologische literatuur van het normale kind kan ons veel helpen en we moeten zeker geen « afwijkingen » veronderstellen, waar er geen zijn.

Laten we vooral naast of liever vóór onze studie het licht van Boven afsmeeken om ons werk te doen strekken tot Gods glorie en het heil der arme misdeelden, die aan ons zijn toevertrouwd.

Wordt vervolgd.

Zr. EUGENIA.

SCHOOLTUINEN

Een tuin te bezitten is een vreugde, een genot en een weelde voor den particulier. Daar kan hij het enge woonhuis ontvluchten, en in de lente zich baden in de eerste koesterende stralen der langzaam stijgende zon, en dag in dag uit de ontluikende natuur beschouwen in al haar vormen en kleuren. Daar kan hij des zomers schaduw en koelte vinden onder de lommerrijke boomen of in een groen en dicht prieel, terwijl alles om hem heen groeit en bloeit, en een bedrijvig vogelenheir tusschen het loover fluit en zingt, tiereliert en kwinkeleert. Daar kan hij in den herfst de sappige, zoete vruchten plukken, en zich verheugen in de kostelijke gaven, welke de Schepper schonk als loon voor zijn gezonden, opwekkenden, prettigen arbeid. En zelfs in den winter, als de rust in de natuur is ingetreden, als een ijzige adem waait over de kale perken en de bladerlooze boomen en struiken, als de oppervlakkige beschouwer niets aantrekkelijks meer vindt in den verlaten gaard, valt er nog heel wat te genieten en te bewonderen voor den opmerkzamen waarnemer, die weet, dat Gods vaderlijke goedheid in de eenvoudige knoppen de sluimerende kiem van het leven heeft neergelegd, en in de goed beschermde tonnetjes en poppen het voortbestaan van het veelkleurig insectenleger heeft verzekerd. En kom in den tuin, wanneer de takken van boomen en struiken buigen onder den last van den rijp, welk een heerlijk, schilderachtig gezicht valt daar dan te aanschouwen! Elken dag in elk jaargetijde biedt een tuin stof tot genieten en bewonderen, tot leeren en ontwikkelen.

Maar als deze waarheid geldt voor den tuin in 't algemeen, dan zal dat nog meer het geval zijn met den schooltuin in het bijzonder. Daar vindt de practische onderwijzer elk oogenblik gelegenheid om het verstand der leerlingen te ontwikkelen en het karakter te vormen en te stalen.

Menigmaal hebben we de stadskinderen beklaagd, voor wie de school slechts een complex van gebouwen is te midden der eindelooze huizenzee. Het is waar, de onderwijzer kan door woord en gebaar, door opgewektheid en slag het verblijf binnen de muren aangenaam, en zelfs aantrekkelijk maken, hij kan de leerlingen boeien door de levendigheid zijner voordracht, hij kan met behulp van platen aanschouwelijk zijn in zijn onderricht, maar al gebruikt hij bij het onderwijs ook kunstig opgezette dieren, hij mist de gelegenheid om de voortgaande ontwikkeling der planten aan te toonen, het zal hem niet gemakkelijk vallen de vogels in hun dagelijksch leven met de kinderen te volgen, of de insecten in hun levenswijze en levensverrichtingen na te gaan. Hoeveel beter staat de school ervoor, die over een tuin beschikt!

Aanschouwing en aanschouwelijkheid predikt de pedagogiek altijd en overal. Wat de leerling heeft gezien en ontleed, blijft hem helder voor den geest staan. Geen enkele beschrijving, hoe levendig die ook moge wezen, kan gelijk gesteld worden met een vluchtige beschouwing. Hoe moeten de beelden dan niet in de ziel gegrift worden bij een aandachtige, nauwgezette, goed geleide aanschouwing.

Zelfwerkzaamheid wil men van de leerlingen, ten einde hun krachten te leeren kennen en de ontwikkeling harmonisch te bevorderen. Zelfwerkzaamheid, zoowel lichamelijk als geestelijk. Een goede gezondheid moet bij de leerlingen worden bevorderd tegelijk met de ontwikkeling van geest en hart. En waar vindt de leerling beter gelegenheid om te profiteeren, te genieten van frissche, zuivere lucht dan in den tuin! Hier vindt de onderwijzer gelegenheid te over om aanschouwingsmateriaal bijeen te garen op de plaats zelf. Terwijl de leerlingen zich vermeien en verlustigen in het beschouwen van den tuin, kan de onderwijzer hun aandacht vestigen op tal van bijzonderheden, welke de stedeling anders zelden onder de oogen krijgt, en waarvan velen slechts een flauwe of heel onduidelijke voorstelling hebben. Daar kan dag aan dag de ontwikkeling en de groei der planten worden nagegaan, daar kan gewezen worden op de afwisseling en de verscheidenheid in de natuur, daar kan Gods grootheid en goedheid worden bewonderd in vormen en kleuren der gewassen, in de fijnheid en volmaaktheid van al het geschapene. Daar worden de leerlingen opgewekt tot werkzaamheid, wanneer ze ter verpoozing van den geestelijken arbeid in de klas, den bodem kunnen bewerken en hun eigen gewassen verzorgen. Als de kinderen de resultaten zien van hun inspanning, als de zaden kiemen en groeien, dan gaan ze het doel van den arbeid inzien, er wordt arbeidslust, initiatief en zelfstandigheid gewekt. En zoo zouden we kunnen voortgaan. Maar het is niet ons doel al de voordeelen van een schooltuin op te sommen. Het bovenstaande mag als voldoende gelden.

Maar als de schooltuin reeds zooveel schoons en nuttigs biedt voor het gezonde, normale kind, hoeveel te meer zal dit het geval zijn voor den min of meer misdeelden, voor den achterlijken leerling. Allen, die zijn belast met het onderwijs aan dergelijke ongelukkigen, aan zwakzinnige kinderen, weten uit ondervinding hoeveel tijd, arbeid, toewijding en opoffering het vaak vordert, om tal van begrippen tot hun langzaam werkend brein te doen doordringen, en hoe vaak hetzelfde moet herhaald en nog eens herhaald worden, eer men de overtuiging heeft, dat het een blijvend eigendom is geworden van den armen stumper. Voortdurend voordoen en aanhoudende aanschouwing is stellig het beste, zoo niet het eenige middel, om den noodigen indruk te maken op die trage hersens. Natuurlijk kunnen zulke arme, misdeelde, zwakzinnige

kinderen niet uren achtereen met eenigszins inspannenden geestesarbeid worden bezig gehouden, dat zou te vermoeiend worden voor leerling en onderwijzer. Geregelde afwisseling moet er zijn tusschen studie en lichamelijke beweging. Maar die lichaamsoefeningen kunnen toch niet uitsluitend bestaan in gymnastiek en spel, eenige handenarbeid is daarbij wel aanbevelenswaardig. En dan vormt o. i. tuinwerk een aangename, onderhoudende, veredelende en opwekkende bezigheid, omdat de leerling tot de overtuiging komt, dat zijn arbeid iets goeds, moois en nuttigs heeft voortgebracht, vooral als hij zijn eigen geteelde vruchten of groenten kan eten, of de zelf gekweekte bloemen mag gebruiken ter versiering van kamer, kerk of schoolvertrek. Men moet ze zien, die misdeelden, wanneer ze kunnen wijzen op de producten van hun werk, dan straalt er een trots uit hun oogen, dan zwelt hun borst van hoogmoed, die spreekt van vertrouwen in eigen kunnen!

Waar het eenigszins mogelijk is, zouden wij willen aanraden bij alle scholen voor zwakzinnige leerlingen een tuin aan te leggen. Om het beoogde doel te bereiken, moet zulk een veld aan bepaalde eischen voldoen. En ook onder het personeel der school dient iemand te wezen, die voldoende inzicht heeft, om de werkzaamheden te regelen. De afstand tusschen klaslokaal en schooltuin mag niet te groot wezen. Liefst zouden we zien, dat de plaats voor den tuin zoodanig werd gevonden, dat de leerlingen bij de recreatie het oog er op hadden en hem desnoods van uit het lokaal zien konden. In ieder geval moet de tuin gemakkelijk en snel te bereiken zijn. De leerlingen moeten den tuin leeren beschouwen als hun eigendom, en de gewassen als een product van *hun* arbeid. Dat wekt de noodige belangstelling en zucht voor het werk.

Den grond moet men natuurlijk nemen zooals die in den omtrek der school wordt aangetroffen. Men mag evenwel niet het slechtste grondstuk uitkiezen, dan zouden de resultaten te erg tegenvallen en dat werkt ontmoedigend. Vooral de grondwaterstand en de afwatering moeten goed in het oog worden gehouden. Vocht toch speelt een heel gewichtige rol in den plantengroei, en waar tegen de watervoorziening wordt gezondigd, helpt geen bewerken of zaaizaad. Dat is en blijft een punt van technische zorg. Alleen de onmiddellijke nabijheid van regenwater is een dringend vereischte voor het gieten in den zomer.

Voor afsluiting buiten de gebouwen zouden wij verkiezen een haag van Ligustrum ovalifolium, omdat deze groen blijvende heester ook in den winter nog een frisch, gezellig gezicht oplevert, dat eenigszins herinnert aan den weligen bladertooi van den zomer.

Voor de vruchtbaarheid van den bodem dient in het algemeen zorg te worden gedragen, en die dient overal eenigszins gelijkmatig te zijn. Het gebruik toch van mest is nog al ingewikkeld, en hoort meer thuis bij den algemeenen technicus. Ook moeten de resultaten der verschil-

lende leerlingen geen gevolg zijn van ongelijkmatige bemesting, maar alleen van hun eigen arbeid en zorg.

Verder zagen we zoo'n tuin graag verdeeld in twee hoofddeelen, waarvan het eene, dat bestemd is voor allen gezamenlijk, beplant wordt met vruchtboomen, zoowel hoog-, als half- en laagstam, en dan verder met klein fruit, bessen, frambozen enz. Dit gedeelte, waarvan ze de vruchten zelf kunnen gebruiken, wordt ook door allen gezamenlijk onderhouden en verzorgd. Die boomen en struiken blijven jarenlang op de zelfde plaats staan, ze worden geregeld bemest, maar het schoonhouden van den grond en het hout geschiedt door de leerlingen onder de leiding van een deskundige, die met den aanleg is belast geweest.

Het tweede gedeelte, dat we *particulier* zouden noemen, zagen we graag verdeeld in kleine terreinen, waarvan er een aan elk der leerlingen bij loting worden toegewezen. Op de terreintjes kan ieder dan telen en kweeken, wat hem het meest gewenscht voorkomt, bloemen en groenten, alles onder toezicht van een deskundige, die ook de noodige voorlichting geeft. Het dient een gezonde wedijver te worden, wie aan zijn tuintje de meeste zorgen besteedt, wie het het mooist en properst houdt, en wie de schoonste producten winnen kan. Groot behoeven die eigen tuintjes niet te wezen, een tiental M^2. hoogstens.

De aanleg van paden en de bekleeding der muren, met fruit en sierplanten zouden we liever aan den technicus toevertrouwen. Maar de leerlingen kunnen de hulpzame hand bieden reeds bij den aanleg, waarvan eerst een plan is opgemaakt. Als de leerlingen dat plan onder de oogen krijgen, en bij de uitvoering in de practijk helpen kunnen, dan is de ambitie in het tuinwerk gewekt. De voortdurende bezigheden, de ontwikkeling en de groei der gewassen zullen de belangstelling verder wel gaande houden.

J. L. PEERAER.

SINDERAM & Co., Amsterdam
Hout-, Klei-, Papier- en Karton-arbeid
Vraagt offerte

Spreekonderwijs op de Buitengewone School

I. — INLEIDING

Met genoegen voldoen we aan de vereerende uitnoodiging der Redactie, om de beide vakken *spreken* en *zingen* voor onze rekening te nemen.

Aangezien spreken de basis is voor het zingen, zullen we aanvangen met de bespreking van de spreektechniek, de spraakontwikkeling van het kind, spreekstoringen van het abnormale kind en de behandeling daarvan. Zoodra de behandeling van de spreektechniek zoover gevorderd is, dat de gemeenschappelijke elementen van zingen en spreken voldoende uiteengezet zijn, gaan we de rubriek splitsen in afzonderlijke artikelen over spreekonderwijs en zangonderwijs.

Dit over ons « plan de campagne ».

Het groote belang van spreekonderwijs op de B. S. voor zwakzinnige kinderen wordt nog niet algemeen genoeg ingezien. Er zijn nog te veel B. S., waarop speciaal spreekonderwijs beperkt blijft tot de bepaald spraak-gebrekkige leerlingen.

Wij voor ons beschouwen *spreken* als de basis voor de vakken lezen, schrijven, taal en zingen en wel op psychologische gronden, die we reeds aangaven in « Opvoedkundige Brochurenreeks n° 9 ».

De spraak is, zooals Prof. Dr. Kussmaul zegt ; de physisch-psychische handeling der gedachtenuiting.

Die gedachtenuiting is bedoeld als communicatiemiddel tusschen de menschen onderling en hierbij komen als hoofdelementen in aanmerking : de spreekact en de hooract, de eerste 'n beweging, de tweede 'n waarneming.

Het gedeelte van de gehoors-sfeer, dat de spraak omvat, wordt wel spraak-gehoor genoemd. Physiologisch bestaat de spraakact in het uitvoeren der bewegingen, noodig voor het voortbrengen der spraakklanken, terwijl de hoor-act bestaat in het opnemen der door die klanken geformeerde geluidsgolven der lucht.

De gesproken en gehoorde spraakklank-groepen (woorden, zinnen) hebben echter ook beteekenis : de voorstellingen, door de woorden aangeduid ; de gedachte, door de zin uitgedrukt. Hier komen we aan de verstands-act, waarmee (spontaan) spreken en het aanhooren van het gesproken woord gepaard gaan.

Als de bekroning van het geheele werk dienen nu nog vermeld : het kiezen van de juiste taalkundige vormen (grammatica) en het rangschikken der woorden in de juiste volgorde (syntaxis).

Waarom we de spraaktechniek zoo in al z'n bestanddeelen ontleedden ?

Omdat daardoor des te duidelijker zal worden het innig psychologisch verband tusschen de hiervoor genoemde leervakken der Lagere School.

Spreken in primitieve vorm (naspreken) = nazeggen van gehoorde spraakklanken.

Spontaan spreken = z'n gedachten in spraakklanken ten gehoore brengen.

Schrijven in primitieve vorm = het in teekens afbeelden van spraakklanken.

Spontaan schrijven (stellen) = z'n gedachten in schriftbeeld brengen.
Luid lezen in primitieve vorm (aanvankelijk leesonderwijs) = schriftbeeld in spraakklanken omzetten.
Lezen in volkomen vorm = gedachten (van anderen) in schriftbeeld gebracht, in spraakklanken weergeven.
Taal (zuiver schrijven) = gedachten in taalkundig juist gevormde en gegroepeerde woorden (spraakklankgroepen) mondeling en schriftelijk weergeven.
Taal (stellen) = eigen gedachten in taalkundig juist gevormde en gegroepeerde woorden mondeling of schriftelijk weergeven.
Zingen = gedachten in spraakklanken weergeven, met melodie in de stem.

Is bij het aandachtig doorlezen dezer regelen niet de gedachte bij U opgekomen : maar schenken wij bij ons lager onderwijs — gewoon zoowel als buitengewoon — wel voldoende aandacht aan de *spraakklanken*, die toch zoo'n gewichtige rol spelen in de hiervoor genoemde leervakkengroep ? Wordt de waarde der gezichtsbeelden niet óverschat, die der klankbeelden niet ónderschat ?

Bij 't normale kind treft men herhaaldelijk lees-, schrijf- en taalfouten aan, die moeten toegeschreven worden aan verkeerde, slordige uitspraak. Noemen we allereerst de dialectische fouten ; b.v. : in plaatsen en streken waar de *h* weggelaten wordt, waar die gezegd moet worden en omgekeerd, schrijft menig kind : de kip legt een *hei* op de *ei*. De spraakfouten of -gebreken van 't kind vindt men vaak in het taalwerk terug ; b.v. het weglaten van 'n letter, het vervangen van 'n letter door een andere en dergelijke.

Hoe veelvuldig treft men « fouten » aan als : beesje, kisje, nichje, de korste weg, Kerskindje, enz. Deze enkele voorbeelden wijzen op het groote belang van correct spreken.

Als nu het normale kind hinder ondervindt van spraakfouten en -gebreken, hoeveel te meer zal dan het abnormale kind in z'n ontwikkeling bij genoemde leervakken bemoeilijkt worden door slordig, gebrekkig spreken.

Om de fundamenteele waarde van het bezit der juiste klankbeelden en het uitvoeren der juiste articulatiebewegingen zouden we systematisch spreekonderwijs op de zwakzinnigenschool als speciaal onderwijsvak in het leerplan opgenomen willen zien. Genoemde vakken konden dan zoo eng mogelijk met het spreekonderwijs geassocieerd worden, wat niet anders dan gunstige resultaten op de B. S. voor zwakzinnigen zou kunnen afwerpen.

We zullen in de volgende artikelen nog meermalen ongezocht gelegenheid vinden, op details terug te komen.

THEO BOSMAN.

MEDEDEELINGEN

Naar we vernemen wordt er in Heerlen ernstig over gedacht om een school voor zwakzinnigen op te richten.

Aangekondigd bericht over het R. K. Internaat te Nieuw-Herlaer in het volgend nummer.

Werklust.

De vereniging tot bevordering van 't onderwijs in Handenarbeid in Nederland heeft de goede gedachte gehad in navolging van 't Engelse tijdschrift : Educational Handwork 'n bijblaadje uit te geven voor de kinderen onder bovenstaande tietel van : Werklust. 't Verschijnt om de twee maanden als bijvoegsel bij 't Verenigingsorgaan : Handenarbeid ter ontwikkeling van 't Onderwijs, maar is ook afzonderlijk verkrijgbaar (f 1,— per jaar, te zenden aan Sekretariaat Handenarb. te Hoorn). In 8 bladz. worden dan 'n aantal modelletjes (zie b.v. de inhoud van nº 3 bij de rubriek : Uit de Tijdschriften) door korte tekst en tekening verduidelikt, bij elkaar geplaatst, waaruit de kinderen tuis of misschien ook wel op school b.v. voor bepaalde gelegenheden, of als aanvulling wanneer ze vroeger klaar zijn met 'n werkstuk, 'n keus kunnen doen en die gemaakt kunnen worden van allerlei materiaal. Ook voor internaten, waar men soms bij regenachtig weer wel 'ns met z'n jongens zit te kijken en niet weet wat met hen aan te vangen, kan de gelegenheid tot « knutselen », als ik 't zo noemen mag, niet dringend genoeg aanbevolen worden. De jongens zelf moeten alle mogelik materiaal ordelik verzamelen en bewaren ; haast alles is bruikbaar. En nu kan « Werklust », vooral als 't aantal nummers zich na verloop van tijd uitgebreid heeft, 'n hele geschikte vraagbaak zijn, ter beantwoording van de vraag, die vooral op de lippen van onze kinderen bestorven ligt : Wât moet ik maken ? Als « Werklust » nu maar weer niet alles tè presies omschreven aangeeft ; de jongens aanzetten, prikkelen en dan voor hun eigen geest ook nog wat onderzoekingsterrein overlaten ; zó moet 't zijn ?

Br. H.

Handenarbeidskursussen in Leipzig.

Velen onder de Handenarbeiders hebben aan 't Seminar für Werkunterricht in Leipzig 'n kortere of langere tijd doorgebracht als aan 'n soort van hogere rijschool. Nog gaan 'r jaarliks verschillenden daarheen. Wijl er nu misschien onder de lezers of lezeressen van dit tijdschrift ook wel gevonden worden, die 'n maandje werken als 'n vakansieontspanning willen gaan genieten, voldoe ik hierbij aan 't verzoek van de Direkteur van 't Seminar Hofrat Hildebrand om U mede te delen, dat in 't kursusjaar 1925—'26 de z.g. maandkursussen beginnen op 27 April, 8 Juni, 14 September 1925 en 1 Febr. 1926. Nadere inlichtingen enz. te bekomen bij Hofrat Hildebrand, Scharnhorststr. 20 I, Leipzig.

Br. H.

Collega's beveelt ons tijdschrift aan bij Uw kennissen !

Uit de Tijdschriften

Handenarb. ter ontwikkeling van 't Ond., Febr. 1925. Geschiedenis en Handenarbeid. 't Inzenden van Eksamenwerk. Mededelingen van 't Hoofdb. Uit de Afdelingen. Losse Aantekeningen. Ingezonden. Boekbespreking. 'n Maandblad voor beroepskeuze.

Schweizerische Blätter für Knabenhandarbeit. Le travail manuel scolaire, Jan. 1925. Bij de intrede van 't nieuwe Jaar. Onze Vereniging. Ons Filtreertoestel. Konstruksie van 'n Leclanché-element. Platen van Mme Baudat (met bijvoegsel). In de gevangenis, de kinderen. Wezen en inrichting van de Arbeidsschool. Tweedelige pennedoos (Karton). De Voerman en z'n Paard (proeve van 'n les naar aanleiding van 't leesboek van de 2e klas). 't Gebruik van de Zandbak.

Werklust, 1e Jaarg., No. 3. Bladwijzer. 'n Gummi Ketting. 'n Sleetje. 'n Beertje voor Broertje. Gebreide Pop. 'n Kiekenboek. 'n « Hollands » Voetenbankje. Onze Touwslagerij. Wagenwielen. 'n Portretlijstje.

NIHIL OBSTAT :
I. C. M. BROEKMAN, Pr.
HINTHAM *18 Februari 1925.*

EVULGETUR :
J. POMPEN, Vic. Gen.
BUSCODUCI *19 Februari 1925.*

SCHOOLBELLEN

ZWARE KOPEREN GEPOLIJSTE

onder gemeten :

16 c.M. . . per stuk f 6,25
19 c.M. . . » » - 8,—
20 c.M. . . » » - 10,50
22 c.M. . . » » - 13,50
24 c.M. . . » » - 19,—

Gaarne zijn wij bereid deze op zicht te zenden, mits ze, bij niet behouden, franco en in goede staat worden teruggezonden.

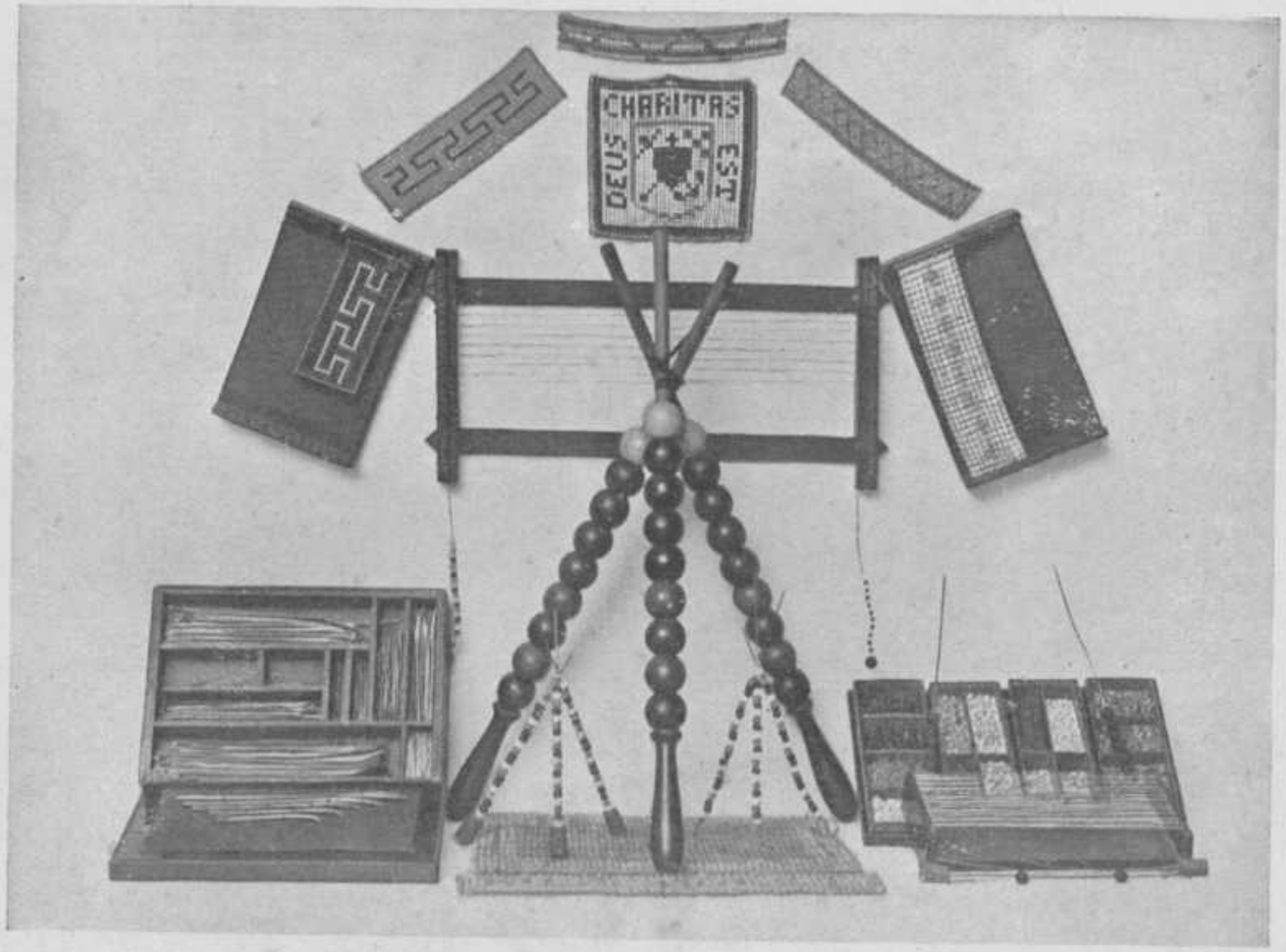
Firma C. van den Muijsenbergh, Tilburg.

AFDEELING METAALWAREN

(Opgericht 1820)

Pl. II. Spelen met de stokken en bollen.

Pl. I : Stokken met bollen - Kralen : Aanrijgen en weven.